

És temps de ciència als Països Catalans.

Els pròxims dies tenen lloc a casa nostra tres cites ineludibles amb ella com a protagonista. No deixeu passar l'ocasió, hi ha propostes ben interessants... i fins i tot innovadores.

Acostar el món científic als ciutadans

 SETMANA
DE LA CIÈNCIA I
LA TECNOLOGIA
UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

SC [04]
SETMANA DE LA CIÈNCIA

Novembre és el mes de la ciència a Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears perquè s'inicien les activitats que donen forma a la setmana de la ciència i la tecnologia de cada territori. Amb un caràcter eminentment divulgatiu, aquests actes tenen la missió d'acostar de forma comprensible i atractiva la ciència i la tecnologia a la ciutadania. Actualment el gran repte és introduir activitats amb formats innovadors que capten l'atenció. Un exemple és el Bar de les Ciències, una activitat organitzada per la Universitat de València.

La ciència forma part de la nostra vida quotidiana i, com assenyala Soledat Rubio, directora del Gabinet de Política Científica de la Universitat de València, "necessàriament el ciutadà ha de tenir suficients elements de judici per saber quina actitud ha de mantenir davant els actuals temes de desenvolupament sostenible, fonts d'energia, investigació en cèl·lules mare o els aliments transgènics".

Del caràcter divulgatiu de les setmanes de la ciència es desprèn, també, un segon aspecte, el reivindicatiu. En paraules d'Enric Garrell, membre de la comissió organitzadora de la Setmana de la Cièn-

cia a Catalunya, és una ocasió de "tractar la ciència com un fet cultural normal i de prou interès social per promoure l'augment dels pressuposts destinats tant a la recerca com a la difusió de la ciència".

La proliferació i l'augment d'activitats ha fet que a Catalunya, el País Valencià i les Illes la denominació "setmana de la ciència" s'haja quedat curta, perquè els actes abracen un mínim de deu dies. Visitar un centre d'investigació, gaudir d'un documental científic o assistir a un curs per constatar que som el que mengem són una mínima mostra del que s'ofereix en un context d'activitats integrades, bàsicament, en jornades de portes obertes, exposicions, taules rodones, conferències i cursos.

Els xiquets i joves d'ara són els investigadors del futur, per això la quantitat d'activitats destinada a aquest sector de la societat és la més àmplia i diversa. Aquesta idea ha estat present en l'organització de les diverses setmanes de la ciència que a continuació presentem com a guia.

La IX Setmana de la Ciència a Catalunya - SC 04. Tindrà lloc del 5 al 15 de novembre i té l'honor de ser la iniciativa pionera a tot l'estat. La primera

D'esquerra a dreta, cinc dels participants en el Bar de les Ciències: Fernando Sapiña, Andrés Moya, Lluís Ribas de Pouplana, Juli Peretó i Jaume Bertranpetit.

BAR DE LES CIÈNCIES

Xerrada "Què fou primer, l'ou o la gallina?" (4 de novembre)

Hi intervenen:

—**Jaume Bertranpetit**, director de la Unitat de Biologia Evolutiva de la Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida de la Universitat Pompeu Fabra.

—**Andrés Moya**, director de l'Institut Cavanilles de Biodiversitat i Biologia Evolutiva de la Universitat de València.

—**Juli Peretó**, Investigador de l'Institut Cavanilles de Biodiversitat i Biologia Evolutiva.

—**Lluís Ribas de Pouplana**, investigador de la Institució Catalana de Recerca i Estudis Avançats (ICREA).

edició es va celebrar l'any 1996, i des d'aleshores prop de 300 entitats i institucions membres del Sistema Català de Recerca i Innovació li han donat suport perquè entenen que la divulgació científica és una exigència social i de país.

Enguany el programa inclou 450 actes en cent localitats catalanes sota el lema "Viu la ciència!", que esdevé un crit d'atenció a la ciutadania, la punta de l'iceberg d'una de les principals pretensions de les institucions que coordinen els actes: "És important que tots plegats siguem capaços d'organitzar unes activitats més lúdiques i participatives que acostin la ciència a la gent d'una manera divertida", destaca Enric Garrell, membre de la comissió organitzadora.

En consonància amb aquesta idea, la novena cita catalana amb la ciència inclou la celebració del "Dia de la ciència a les escoles", una novetat respecte a edicions passades. La jornada està adreçada als estudiants de primària, secundària i batxillerat, i consisteix en la visita d'investigadors catalans als centres educatius per parlar de les anècdotes i vivències que envolten el seu treball científic. "Ens distanciem de la fórmula d'impartir xerrades acadèmiques per acostar a les aules el vessant més humà de la investigació i que així els més joves desmitifiquin la figura del científic", explica Enric Garrell.

Garrell assegura que "l'interès per cursar carreres científiques va baixant", per aquesta raó cada any augmenta el nombre d'activitats dirigides a joves i es pensa en fórmules originals per atraure la seva atenció. En conseqüència, l'anàlisi de noves propostes i formats en l'àmbit

de la comunicació de la ciència és vital. Per tal de dur endavant aquest propòsit una delegació d'EUSCEA, xarxa formada per entitats que organitzen festivals i setmanes de la ciència en diferents punts d'Europa, ha estat invitada per la Fundació Catalana per a la Recerca (FCR) amb la intenció de presentar com s'organitza la Setmana de la Ciència a Catalunya: "És important mantenir aquests contactes internacionals per ensenyar el que fem a casa nostra i també per conèixer el que es fa en altres punts d'Europa", comenta Enric Garrell.

Informació detallada sobre les activitats a: www.setmanaciencia.org.

La VI Setmana de la Ciència i la Tecnologia al País Valencià. Se celebra del 2 al 30 de novembre i està impulsada per la Càtedra de Divulgació de la Ciència de la Universitat de València. En l'àmbit del País Valencià ha estat aquesta institució acadèmica la que més fermament ha apostat per la realització d'activitats destinades a establir una relació més estreta entre la societat i la ciència.

El seu programa d'activitats ha esdevingut un dels més rics i consolidats de tot l'estat. Un exemple és que de les 22 conferències impartides als centres d'ensenyament secundari i batxillerat s'ha passat enguany a més de 60. Aquest augment respon tant a la predisposició del professorat dels centres com a l'interès que susciten títols tan suggerents com "La biologia del *sex-appeal*".

Justament la recerca dels títols i continguts que enganxen es converteix en l'eix sobre el qual s'organitzen les taules ro-

El Bar de les combinacions

dones, els cursos i les conferències del programa valencià. Enguany es tracten temes que van des de l'aproximació a la realitat de les malalties rares fins a entendre que la ciència pot millorar la preparació dels aliments a petita escala.

Un altre objectiu de l'organització és anar incloent propostes noves, amb formats originals, que per la seua pròpia dinàmica esdevinguen interessants. És el cas de les "Rutes matemàtiques", que aprofiten l'entorn de la ciutat com a divulgació de les matemàtiques. Sense oblidar la novetat d'aquesta edició, l'anomenat Bar de les Ciències, que ofereix a qualsevol ciutadà l'oportunitat de conversar amb investigadors en l'ambient relaxat d'una cafeteria.

Un altre factor que es té molt present és la figura de l'investigador com a bon transmissor dels seus coneixements, perquè sense això la comunicació entre societat i ciència es trenca. Per tal d'incentivar aquest propòsit s'inclou el Premi Europeu de Divulgació Científica, organitzat junt amb altres entitats, que en la seua desena edició ha augmentat la seua dotació econòmica per al guanyador de la millor obra de difusió. Tres de les activitats organitzades per la Universitat de València formen part també de la Setmana de la Ciència i la Tecnologia 2004 de la Comunitat Valenciana. És el segon

any consecutiu que la Ciutat de les Arts i de les Ciències s'ha ofert per concentrar sota un mateix programa els actes que se celebren a les diferents universitats del País Valencià.

Trobareu Informació detallada a: www.valencia.edu/cdciencia/setmana.htm.

La IV Setmana de la Ciència i la Tecnologia a les Illes Balears. Se celebra del 2 al 14 de novembre i es calcula que s'hi beneficiaran unes 1.600 persones. Organitzada per l'Oficina de Suport a la Investigació, es realitza una especial incidència en la sensibilització del sector jove de la societat. De fet, les conferències de divulgació científica en centres de secundària i instituts de Mallorca, Menorca i Eivissa són les cites de més èxit. Al mateix temps s'aprofita per obrir a la societat les portes dels centres d'investigació de la Universitat de les Illes Balears i que es coneguen les activitats que s'hi realitzen.

També és té molt present el motor econòmic de les Illes Balears, centrat en el sector serveis, per aquesta raó s'hi inclouen activitats que aporten informació especialitzada en aquest camp.

Informació detallada a la pàgina de la UIB: www.uib.es.

Per fer possible un bar de les ciències es necessiten ciutadans desitjosos de fer preguntes sobre un tema científic de marcada actualitat social, experts en la matèria i un bar on tots ells es reuneixen per donar joc al tema mentre prenen un refresc, una copa de vi o un cafè. Tothom hi està invitat, tan sols cal anar-hi ben proveït d'inquietuds i ganes de compartir l'experiència de descobrir aspectes de la ciència d'una manera amena i, de segur, divertida.

Els uns pregunten i els altres intenten respondre. Potser per la seua senzillesa, aquest format s'ha convertit en una fórmula que s'ha estès per diverses ciutats europees, australianes i del nord d'Amèrica.

La idea va nàixer a París, a finals dels anys noranta, i ara es posa en pràctica a València, que acull aquesta experiència pionera al nostre àmbit gràcies a la programació de dos bars de les ciències dins de la VI Setmana de la Ciència i la Tecnologia de la Universitat de València.

Aquest espai interactiu suposa la màxima expressió de l'acostament entre els investigadors i la ciutadania. En paraules de Soledat Rubio, precursora de la iniciativa, "és un intercanvi que dona la possibilitat de saber diferents opinions sobre els temes tractats, des de l'opinió pública a la dels experts sobre la proble-

Amanda Gascó

Ciències, una perfecta cafè, copa i ciència

màtica generada al voltant de les seves recerques”.

A més, cal sumar-hi la figura de l'animador, que exerceix de moderador, rebota les qüestions i fa tot el possible per tal que el discurs sempre mantinga la línia del llenguatge entenedor.

Per acabar d'amenitzar el moment, els bars de les ciències a València van acompanyats d'actuacions musicals a l'inici, el descans i el final de l'activitat.

Els primers bars valencians. “Què fou primer l'ou o la gallina?” i “La paella transgènica” són els dos títols dels bars de les ciències organitzats per la Càtedra de Divulgació de la Ciència de la Universitat de València. En la primera proposta es pretén provocar preguntes que els ciutadans ens formulem sobre el codi genètic: les aplicacions biomètiques que es generen del seu desciframent, què podem arribar a descobrir sobre l'origen de la vida o quines implicacions ètiques tenen les modificacions del codi genètic poden ser-ne algunes. Els experts disposats a respondre són Jaume Bertranpetit, Andrés Moya, Juli Peretó i Lluís Ribas de Pouplana. Una composició musical exclusiva feta pel grup Lifetime, servirà per a arrodonir l'acte.

“La paella transgènica” motiva la formulació de qüestions relacionades amb

els aliments transgènics: quines repercussions poden tenir en la nostra salut, per què existeixen o si eradicaran la fam del Tercer Món. Pere Castells, Jaume Fàbrega, Daniel Ramón i Fernando Sapiña són els experts que s'han disposat a respondre totes les preguntes que s'hi cuinen. Acord amb l'ocasió el grup Aina acabarà d'adobar l'acte amb una selecció de “música gastronòmica”.

Si la proposta té una bona acollida es preveu convertir-la en activitat amb programació anual per a propers anys.

Els experts i els bars. Aquests bars no sols són una experiència nova per al públic, sinó també per als investigadors que hi participen. Han de canviar el xip, la manera d'intervenir en formats clàssics com taules rodones, conferències i debats no es vàlida en aquest cas. Per tant s'han de desprendre de la imatge seriosa que els envolta per convertir-se en uns ciutadans més que comparteixen el seu saber amb altres ciutadans.

“Hi ha un veritable desig dels invitats per participar i deixar-se entrevistar pel públic amb aquest nou model que posem en marxa”, comenta Soledat Rubio. Ells mateixos parlen al respecte sobre els reptes que suposa per a ells la iniciativa.

Amanda Gascó

BAR DE LES CIÈNCIES

**Xerrada “La paella transgènica”
(24 de novembre)**

Hi intervenen:

—**Pere Castells**, responsable del Departament Científic de la Fundació Alicia – El Bulli Taller.

—**Jaume Fàbrega**, professor de gastronomia.

—**Daniel Ramon**, investigador de l'Institut d'Agroquímica i Tecnologia dels Aliments del CSIC.

—**Fernando Sapiña**, investigador de l'Institut de Ciència dels Materials de la Universitat de València.